

Forum for Natur og Friluftsliv - Sør-Trøndelag

Sandgata 30, 7012 Trondheim

Tlf.: 94109461 E-post: sor-trondelag@fnf-nett.no

Rennebu kommune

postmottak@rennebu.kommune.no

Trondheim, 30. juni 2016

Innspill til kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder i Rennebu kommune

Forum for Natur og Friluftsliv er et samarbeidsnettverk for naturvern- og friluftslivsorganisasjoner som i Sør-Trøndelag består av elleve organisasjoner med over 33 000 medlemskap. FNFs organisasjoner arbeider for å fremme tilrettelegging for friluftsliv, stier og fiskeplasser, samt å motivere til økt deltakelse i mange typer friluftsliv, som jakt og fiske, turgåing, sykling, padling, vandring, skigåing og studier av ulike artsgrupper.

FNF Sør-Trøndelag har ikke lokalkunnskap om området, men vil i bidra med noen generelle betraktninger og innspill, og tildels en støtteerklæring til kommunens viktige arbeid med dette. Vi oppfordrer kommunen til god oppfølging i etterkant av kartleggingen, og håper at våre innspill kan være til nytte.

Friluftsliv

Friluftsliv er en samling av aktiviteter med svært stor oppslutning. Ni av ti sier at de er interessert i friluftsliv¹. Friluftsliv skaper mye fysisk aktivitet og dermed bedre folkehelse, det er dessuten den gruppe av aktiviteter som størst potensial å nå ut til enda flere, i alle aldre fra barn til eldre. Spesielt friluftsliv i nærområdet er et viktig lavterskeltiltak som aktiviserer grupper som er lite fysisk aktive. To tredeler av befolkningen sier at om de skal bli mer aktive er det fysisk aktivitet i naturen de er interessert i å begynne med eller gjøre mer av².

Hvor viktige naturområdene er for folkehelsen og trivsel blir ofte glemt når man skal avklare arealsaker. De fleste er enige i at vi trenger mer friluftsliv for å kutte sykehusutgiftene, men når man diskuterer hvor et nytt boligfelt eller industriområde skal plasseres er det friluftslivets anlegg som man ofte tar først. Å bevare og opparbeide attraktive friluftsliv- og turområder er et av de viktigste folkehelseiltakene. Det er ikke bare når friluftslivsområder forsvinner at det har en effekt på hvor mye vi går på tur, men når det kommer nye inngrep i et område blir opplevelsen

1 TNS Gallup 2012

2 Synnovate oktober 2010

reduisert. Den reduserte opplevelsen kan gjøre at man ikke kommer seg ut like ofte, naturopplevelsen og rolige omgivelser er en av de viktigste motivasjonsfaktorene for å komme seg ut i naturen³.

Det er derfor positivt at et satsningsområde er å bevare og utvikle turmulighetene i nærområdet, men dessverre ser vi ofte at slike formuleringer i lite forpliktende planer ofte må vike for andre interesser. Som følge av en kartlegging av friluftslivsområdene er det ikke bare viktig at man har en plan som sier at man skal bevare turområder, men at man også følger den.

Vår vurdering av kommunens kartlegging

Etter en vurdering av hva Rennebu hittil har kartlagt av friluftsområder, så mener vi det er for tynt. Store arealer mangler kategorisering, og flere kategorier anbefalt i miljødirektoratets veileder er ikke brukt. En rekke tettsteder ser ikke ut til å ha fått kartlagt nærliggende friluftsområder som grønncorridorer. Miljødirektoratets veileder viser til en liste områder som anbefales kartlagt. Vi ser at Rennebu ikke har kartlagt følgende områdetyper: *Grønncorridor*, *Marka* og *Jordbrukslandskap* og ber om at også disse tas med.

Grønncorridorer er viktige å kartlegge for å vise hvor folk kan ferdes fra der de bor til nærliggende friluftsområder.

Marka bør også synliggjøres i kartet. Veilederen beskriver marka slik:

«Marka kjennetegnes ved at den omfatter noen av de viktigste områdene for friluftsliv i kommunen og/eller regionen. Marka grenser som regel direkte opp mot byer og tettsteder og har direkte atkomst herfra. Marka består av sammenhengende utmarksområder med skog og hei, med tilrettelegging som sti- og løypenett, utfartshytter osv.»

Jordbrukslandskap blir i friluftsmeldingen⁴ fra mars i år omtalt som viktig for friluftslivet nær der folk bor, slik at også dette bør kartlegges og verdsettes der det er egnet for turgåing og annet friluftsliv.

Vi ser også at flere skiløyper/turstier/veier er kartlagt og verdivurdert uten å ta med tilhørende naturområder som man må anta har betydning for opplevelsesverdien langs traseen. Dette bør også avmerkes i kartet, beskrives og verdsettes.

Vi kan også nevne at fargekodingen avviker noe fra direktoratets veileder. Standardisering mellom kommuner er en fordel for brukerne.

Nedenfor trekker vi fram noen tema som er viktige å følge opp i forbindelse med og i etterkant av kartleggingen.

3 Synnovate 2009

4 Meld. St. 18 (2015–2016)

Folkehelse

Det er viktig å arbeide for de norske friluftssinteressene slik at de bidrar til god livskvalitet og bedre helse i befolkningen. Friluftsliv er et svært viktig bidrag for folkehelsen, og må sikres de nødvendige ressurser for å ivareta og utvikle sin posisjon.

Kjente og intakte naturområder er en forutsetning for friluftsliv. Naturen er under press fra mange formål. Natur og grønne områder har en viktig egenverdi og at samlet belastning på naturverdier og friluftsliv må alltid vurderes når inngrep i naturområder planlegges. Friluftsliv skal være en mulighet for alle som bor i Norge, og fortsatt være en del av det enkle naturvennlige friluftsliv som ivaretar norske tradisjoner og landets kulturarv.

Kartlegging av friluftsområder bør derfor sikre at folk med forskjellige behov, heriblant funksjonshemmede og de som er dårlige til bens, lett kan finne ut hvilke arealer de kan benytte.

Vedlikehold

At det er populært å gå tur er gledelig, men det forutsetter at stinettet i marka og nærområdene utvikles og vedlikeholdes.

Der det er mange aktive brukere av marka kan stinettet komme i dårlig stand. Det viser at det er mye brukt, og det er flott, men flere innbyggere, flere syklistere og økt nedbørsmengde kan raskere føre til slitasje. Både drift og investeringsmidler blir derfor desto viktigere. Det er nødvendig å reparere ødelagte stier, oppgradere noen av dem til dagens og framtidens bruk, og sørge for økt kapasitet på vedlikehold. Eventuelle etterslep ved forfall må tas inn igjen. En bør derfor kontinuerlig kartlegge og synliggjøre disse behovene.

Øvrige tiltak i forbindelse med kartlegging

Gjennom kartlegging av friluftsområder kan og bør man sikre allmenn tilgang til fjell, fjord og sjø til utøvelse av friluftsliv. Friluftsloven og allemannsretten må ligge til grunn. Muligheter for jakt, fiske og annen høsting bør fremheves, slik at befolkningen lettere kan benytte seg av naturens ressurser, og inspireres til dette. Opplysninger om rettigheter, fiskekort, kontaktinformasjon til grunneiere/rettighetshavere osv. kan med fordel komme frem og bør oppdateres jevnlig, selv om det er den enkeltes ansvar å sette seg inn i hva som er tillatt og innhente nødvendige tillatelser.

Likeledes er det viktig å fremheve for både befolkningen og besluttede myndigheter viktigheten av å ta vare på natur- og friluftslivsområdene på en slik måte at de også kan benyttes på samme måte av fremtidige generasjoner. Kartlegging av friluftsområder forutsetter også god kartlegging av naturverdier, i form av viktige naturtyper, arter på rødlisten osv., slik at man på best mulig måte kan kombinere friluftsliv, opplevelser og bevaring av naturverdier. Informasjon om hensyn og fornuftig bruk kan med fordel synliggjøres når kommunen tilgjengeliggjør resultatene av kartleggingen.

Store turområder uten tilrettelegging (TU), særlige kvalitetsområder (SK) og andre arealer med relativt inngrepsfri natur gir mulighet for egne typer naturopplevelser og friluftsliv, og er blitt sjeldnere. Gjennom kartlegging synliggjøres disse, og også behovene for å bevare dem bør

komme tydelig fram. *Nærturterreng* (NT) og *grønncorridorer* (GK) benyttes man oftere i hverdagen, og kan kreve spesielle tilrettelegginger (skilting, opparbeiding etc.) og mer vedlikehold, noe som også bør synliggjøres. Disse er viktige for å inspirere og lede folk til å gå fra der de bor og videre ut i gode friluftslivsområder. Slike kan også fungere som økologiske korridorer for spredning og utveksling av biologisk mangfold, herunder vilt. I *strandsonen* (SS), Orklas elvebredde, kan fremkommeligheten være utfordrende av geologiske årsaker og som følge av utbygging/stengsler, slik at det er viktig å synliggjøre eventuelle forbedringsbehov.

Friluftsområder sikres best gjennom allemannsretten og friluftsloven, men statlig sikring er også et alternativ. De friluftsområder som er egnet for og har behov for statlig sikring bør synliggjøres gjennom kartleggingen. Gjennom ordningen med statlig sikring av friluftslivsområder kan staten bevilge midler til oppkjøp/erwerb, sikring og tilrettelegging, men kommunen har ansvaret for drift og vedlikehold. På denne måten kan kommunen oppnå bevaring og tilrettelegging av enda flere viktige friluftslivsområder.

Vi fremhever Turskiltprosjektet og bruk av Spillemidler (fra Norsk Tipping) til friluftsliv som spesielt viktig. Gjennom kartlegging og verdsetting av friluftsområder utfordres kommunene til å utarbeide egne sti- og løypeplaner, for økt tilgang til friluftsanlegg i gangavstand fra boområder og institusjoner. Utvalgte friluftsanlegg bør være tilrettelagt for alle, jf. prinsippene om universell utforming. Spillemidler blir i all hovedsak brukt til organisert idrett i form av bygningsmasse og anlegg, mens tilrettelegging for friluftsliv og vedlikehold av turstier dessverre ofte blir nedprioritert. Dette kan kommunen selv endre på.

Bit-for-bit-nedbygging og fragmentering er blant de største truslene mot naturen og mulighetene til å utøve friluftsliv. Det er viktig å ha oversikt over også utfordringene som kan være til hinder for friluftsliv og bevaring av naturområder. Kartlegging av friluftsverdier kan og bør derfor også vise hva som allerede er gått tapt, eller hva som trues av nedbygging og omregulering, slik at befolkningen og besluttsende myndigheter blir gjort kjent med dette.

Kartlegging og verdsetting av friluftsområder er svært viktig, og FNF er glade for at Rennebu kommune gjennomfører dette, men viser til våre kommentarer om at kartleggingen har svakheter som bør forbedres nå. Det vil skape bedre grunnlag for friluftslivsaktiviteter og dermed også bidra til å bedre folkehelsen. Det er et mål i seg selv at også stinettet i marka og i nærområdene får det fokus det fortjener. Vi oppfordrer til å bruke denne kartleggingen til å synliggjøre ikke bare mulighetene, men også behovene som finnes for å best mulig ivareta og benytte natur- og friluftslivsområdene.

Uttalelsen støttes av: FIVH-Trondheim, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges Jeger og Fiskerforbund i Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Sør-Trøndelag, Syklistenes Landsforening, Trondhjems Turistforening og Trondheim Turmarsjforening.

Erik Brenna
Fylkeskoordinator
FNF Sør-Trøndelag